

Dabas lieguma "Lubāna mitrājs" dabas aizsardzības plāna izstrādes uzsākšanas videokonference

2020.gada 12.novembrī plkst. 17:00

Tiešsaistē

Plānu izstrādā SIA "Enviroprojekts"

SANĀKSMES PROTOKOLS

Sanāksme norisinās tiešsaistē platformā **ZOOM**. Lai pieslēgtos sanāksmei, **dalībniekiem** nepieciešams reģistrēties plāna izstrādātāja veidotā anketā (pievienota pielikumā). Anketā videokonferencē reģistrējušies 49 dalībnieki.

Sanāksmi vada: Pēteris Blumats, SIA "Enviroprojekts" valdes loceklis un sanāksmes **Moderators**.

Sanāksmes sākums: 17:05

Sanāksmi atklāj **Moderators**, iepazīstinot ar sevi, videokonferenci un tās mērķiem, kā arī piesaistītajiem ekspertiem. Iepazīstina klātesošos ar videokonferences darba kārtību un noteikumiem, kā arī skaidro par izplatītajiem informatīvajiem materiāliem un kur tie ir atrodami.

Moderators piesaka **Līgas Blankas** prezentāciju.

Līga Blanka sniedz īsu prezentāciju par dabas liegumu "Lubāna mitrājs" (turpmāk - Lubāna mitrājs), izstrādājamo dabas aizsardzības plānu (turpmāk - plānu), tā izstrādes mērķiem, kārtību un nepieciešamību.

Moderators piesaka diskusijas daļu.

Jautājumi no dalībniekiem neseko.

Moderators nolasa pirms videokonferences iesūtītu jautājumu:

- *Līdz ar zivju nārstošanas ceļu slēgšanu, tās netiek uz savām senajām nārstošanas vietām. Zivju vairs upītēs nav. Vai tiešām ir viss kārtībā un pareizi ar ezera līmeņa regulēšanas un uzturēšanas sistēmu? Vai nevajadzētu atgriezties pie vēsturiskā ūdens līmeņa, kad zivju, putnu un dzīvnieku bija daudz vairāk?*

Līga Blanka skaidro, ka plāna izstrādes procesā ir plānots veikt ūdens līmeņu izvērtēšanu un hidroloģisko modelēšanu kā arī sniegt atsevišķus vērtējumus par ūdens līmeņa stabilizēšanu un Vecpededzes ūdens plūsmas atjaunošanu, kā arī Klānu pļavu hidroloģijas atjaunošanu. Plānojam uzklaut visas ieinteresētās puses un rast visiem iesaistītajiem vispiemērotāko kompromisu.

Dagnis Vasilevskis skaidro, ka straujā ūdens līmeņa maiņa ir jau sen zināma problēma. Pavasarī strauji pazeminot ūdens līmeni, ezeram ar tik lēzeniem krastiem, kā Lubānam, rodas dažādas problēmas un no tā cieš arī zivis. Kā risinājums 2003.-2007. gadā LIFE projekta ietvaros ticis piedāvāts izveidot pārgāzni, taču vietējie iedzīvotāji šim priekšlikumam nav piekrituši.

Dalībnieks jautā:

- *Vai paredzēts padziļināti pētīt Nagļu zivsaimniecību?*

Lubāna mitrāja plāna izstrāde tikusi solīta jau pirms vairākiem gadiem. Sākotnēji tas ticis plānots galvenokārt, lai varētu pārskatīt, kādas ir zālāju apsaimniekošanas iespējas mitrāja teritorijā, jo 2015. gadā mainījās atbalsta maksājumu sistēma un vairs netika atļauta zāles smalcināšana bioloģiski vērtīgos zālājos. Tā kā ir nepieciešams teritorijā saglabāt zālājus, ja plāna izstrādes laikā eksperts sniegs atzinumu, ka ir nepieciešams iztīrīt konkrētu grāvi, lai saglabātu zālājus, tāds pasākums tiks iepļānīts. Ja eksperts sniegs atzinumu, ka konkrēto teritoriju nav iespējams apsaimniekot ar esošām metodēm, tad iespējams tiks piedāvātas citas alternatīvas, par kurām ar īpašniekiem un apsaimniekotājiem būs iespējams diskutēt un vienoties.

Dalībnieks turpina:

- *Vai nākotnē varētu tikt īstenoti projekti, kuri rezultējas ar tik negatīvu efektu kā Lubāna mitrājā veiktā Norvēģu grantu ietvaros veiktā meliorācijas grāvju aizrakšana, kad tika appludināta daļa teritoriju? Vai ir iespējams mainīt dabas lieguma teritorijas ārējās robežas lai kaut kur uzsāktu intensīvāku lauksaimniecisko darbību. Pārejas periodā nav plānots atbalsts lauksaimniekiem meliorācijas sistēmu rekonstrukcijā. Zemnieku saeima cer uz vides institūciju atbalstu iecerei, ka ir divkārši jāpalielina atbalsta maksājumu likmes zālājiem, kuros tiek veikta videi draudzīga noganīšana un apsaimniekošana, bet samazināt šo likmi apsaimniekotājiem, kuri zālājus ir ieinteresēti vienkārši nopļaut.*

Gita Strode skaidro, ka liels uzsvars plāna izstrādē tiek likts uz hidroloģisko modelēšanu, lai minētais piemērs neatkārtotos un kaut kur aizrokot grāvjus blakus teritorijas nenoslīkst. Robežas rediģēšanas mērķis nav sakārtot to par labu vai sliktu kādam konkrētam apsaimniekotājam, jo dabas lieguma robežas var mainīt, ja tam ir zinātnisks pamatojums un eksperta izvērtējums. Ja kāda no dabas lieguma teritorijām ir intensīvi apsaimniekota un tajā nav nekādu dabas vērtību, par to jāziņo DAP vai plāna izstrādātājiem, taču arī šāda teritorija jāvērtē, jo tā var būt iekļauta teritorijā kā buferzona. DAP atbalsta to, ka gadījumos, kad zālāji tiek apsaimniekoti tos noganot, atbalsta maksājumiem būtu jābūt lielākiem.

Moderators nolasa pirms videokonferences iesūtītu jautājumu:

- *Vai plāna izstrādātāji apsver iespēju atjaunot mazo meliorācijas grāvju sistēmu, tīrumgrāvju caurteku un tiltiņu renovāciju, servitūtceļu uzlabošanu, atjaunošanu?*

Līga Blanka skaidro, ka šis jautājums tiks skatīts kompleksi, kopā visai teritorijai, hidroloģijas modelēšanas ietvaros.

Moderators nolasa pirms videokonferences iesūtīto informāciju no anketām par iedzīvotājiem svarīgām vietām Lubāna mitrājā:

- *Lubāna ezers;*
- *Vēju un Gulbīša ezeru apkārtnē;*
- *Aiviekstes, Pededzes, Ičas upe;*
- *Malmutes upe, Kalnupe un to vecupes;*
- *Rēzeknes upes ieteka ezerā;*
- *Pārabaine - pļavas pie Aiviekstes upes;*
- *Bērzpils purvs;*
- *Lubāna Klāni;*
- *Īdeņa;*
- *Purvi, meži, pļavas kā medību teritorijas;*
- *Bāka – informācijas un atpūtas centrs;*
- *Ceļš V868 Meirāni – Degumnieki un Ceļš gar Zvidzes kanālu.*

Moderators nolasa pirms videokonferences iesūtītu jautājumu:

- *Vai zemes īpašniekiem būs pieejami individuālie zālāju apsaimniekošanas plāni? Kad un kas izstrādās, apstiprinās individuālos zālāju apsaimniekošanas plānus?*

Gita Strode skaidro, ka zālāju apsaimniekošanas plānus veido, lai konkrētā teritorijā būtu iespējams veikt zālāju apsaimniekošanu citādi, kā tas noteikts atbilstoši LAD nosacījumiem. Ja plānā tiks iekļauti pietiekami detalizēti apsaimniekošanas pasākumi zālājiem, iespējams bez šādiem plāniem varēs iztikt, taču tas, vai zālāju apsaimniekošanas plāni tiks veidoti, atkarīgs no jaunās Lauku attīstības programmas. Ja šādi plāni būs, tad to izveide tiks kompensēta tā, lai apsaimniekotājiem nav pašiem par to jāmaksā. Tomēr, konkrētu atbildi pašreiz nav iespējams dot.

Moderators nolasa pirms videokonferences iesūtīto informāciju no anketām, par problemātiskām vietām liegumā:

- *Pārbrauktuve pie slūžām, pie Lubāna ezera, nav caurtekas;*
- *Ceļš gar Aiviekstes upi, ar transportu grūti izbraucams;*
- *Tilts Bērzpils pagastā pār Ičas upi uz Solas ciemu un Klāniem diezgan kritiskā stāvoklī;*
- *Izbraucamu un piebraucamu ceļu praktiski nav, vai neapmierinošā stāvoklī;*
- *Servitūta ceļi un to grāvji ir aizauguši, caurtekas (grodi, daļa salūzuši) un tilti (koka) gandrīz sabrukuši. Subsidēt rekonstrukciju;*
- *Bērzpils purvs. Problēma gan lokāla, gan vispārēja - plastmasas atkritumu, ko atstāj ogotāji vai citi, pieaugums. Un tas jau "durās" acīs;*
- *Iča, upe, kas aizaug, ir sekla. Vai no upes nepalikis pusgrāvis?! Vai problēma nav saistīta ar Lubāna ezeru, slūžām?;*
- *Klāni un grāvji. Grāvji aizaug un krūmi plešas pļavās. Lubāna mitrājā infrastruktūras uzturēšanu, apsaimniekošanu neatstāt tikai uz īpašnieku pleciem;*
- *Pārlietu lielais mitrums pļavās, problēmas ar zāles novākšanu, it sevišķi kur aug grīslis - būtu pieļaujama smalcināšana;*
- *Infrastruktūras - ceļu tīkla neesamība zemju īpašnieku starpā, tiek izdangātas pļavas, bojāta augsnes virskārta.*

Dagnis Vasīļevskis skaidro, par caurteku pie Aiviekstes (iztekas) slūžām – nedz ceļš nedz caurteka tur nekad nav bijusi. Ceļš gar Aiviekstes upi nekad nav bijis ceļš, bet dabiskā brauktuve un zemes īpašnieks var jebkurā mirklī liegt pieeju šai brauktuvei uz savas zemes. Par tiltu pie Solas ciema nesniedz komentārus, jo šī teritorija ir ārpus speciālista kompetences. Tāpat arī par piebraucamajiem ceļiem un akām. Bērzpils purvā pēc ogošanas sezonas izskatās briesmīgi, jo ogotāji ejot purvā iesien kokos maisiņus, kas sezonas laikā sakrājas un izveido izgāztuvei līdzīgu skatu. Tā ir katra ogotāja individuālās attieksmes problēma.

Moderators skaidro, ka jautājums par Ičas upes aizaugšanu jau ticis atbildēt iepriekšējo jautājumu ietvaros. Tiks veikta kompleksa modelēšana un upe tiks apskatīta un modelēta līdz ar citiem objektiem un punktiem.

Dagnis Vasīļevskis skaidro, ka problēma ar aizaugošiem grāvjiem ir reāla un zināma. Lielākā daļa no grāvjiem pēdējo reizi tīrīti iepriekš minētā LIFE projekta ietvaros. Lielās platībās regulāri uzturēt grāvjus zemju īpašniekiem ir grūti. Zālāju applūšana un problēmas novest zāli no laukiem arī ir zināmas un savā mērā ar tām ir jāreķinās, jo teritorijas atrodas līdzenumā, kur ūdens notece notiek lēnām un to nav iespējams paātrināt.

Dalībnieks jautā:

- *Kāds ir Maltas kanāla meliorācijas projekta liktenis?*

Dagnis Vasīļevskis skaidro, ka projektu realizēja VSIA "Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi", taču projekts apstājās. No DAP puses šis projekts tika saskaņots, taču tas apstājās DAP nezināmu iemeslu dēļ.

Moderators nolasa iedzīvotāju iesūtītos ieteikumus:

- *Ja tiek piedāvāts risinājums dabas tūrismam, dabas vērotājiem, tad lūdzu lai ir viens vienojošs projekts, nevis 100+1 taciņa/laipiņa purvā;*
- *Pārskatīt iespējas un atrisināt zivju nārstošanas ceļu problēmu atjaunojot tos. Medniekiem atļaut medīt tikai invazīvās sugas, piemēram bebrus, kas veido aizsprostus upēs.*

Dalībnieks **Mārtiņš Trons** jautā:

- *Latvāņi mitrāja teritorijā ir liela problēma. Kāds ir DAP redzējums par latvāņu problēmas risināšanu?*

Dagnis Vasīļevskis skaidro, šogad un nākamgad DAP realizē pārrobežu projektu, kurā iesaistīta Baltkrievija un Lietuva, kura mērķis ir izstrādāt labāko veidu kā cīnīties ar latvāņiem. Rezultāti varētu būt pieejami nākamgad.

Dalībnieks turpina:

- *Varbūt ir iespēja apsvērt iespēju dambja nogāzēs izmantot augu aizsardzības līdzekļus?*

Dagnis Vasīļevskis skaidro, ka projektā tiks izvērtētas arī šādas metodes.

Moderators nolasa citus iedzīvotāju iesūtītos ieteikumus Plāna izstrādātājiem:

- *Izpētīt situāciju un izveidot plānu kā uzlabot dzīvnieku, putnu, zivju aizsardzību, un iespēju robežās veikt to pavairošanu;*
- *Veikt pastiprinātu ķīmisku vielu izmantošanas kontroli lauksaimniecībā. Noteikt bargus sodus par noteikumu neievērošanu. Varbūt īpaši dotēt bioloģisko zemniecību šajā un tai pieguļošajā teritorijā!? Tas motivētu zemniekus pārkvalificēties, un pasargātu mitrāju no piesārņojuma;*
- *Jāatrod līdzekļi lai veicinātu zemes īpašnieku ieinteresētību veikt uzlabojumus savās zemēs. Ja nav tādas iespējas, tad vismaz sazināties ar īpašniekiem, speciālistiem konsultēt tos par zemes apsaimniekošanu. Daudziem īpašniekiem zeme nav rentabli izmantojama, jo ir grūti pieejama, mitra, un īpašnieks nemaz nezina ko tur iesākt, un nav ieinteresēts kaut ko uzlabot vai mainīt;*
- *Kā tūrisma objekts: dabas, putnu, ainavas, medību tūrisms, dabas, klusuma, ainavas vērošanas un baudīšanas iespēja;*
- *Mobilo ganāmpulku ievēšanas iespēja pļavu noganīšanai;*
- *piebraucamie ceļi pie pļavām, vai nopļautās zāles izvešanas un pārstrādes iespēja iespējami tuvu kādā no pagastiem;*
- *Bērzpils, Solas purvi ir nozīmīga vieta ogotājiem, papildus peļņas iespēja vietējiem iedzīvotājiem, kāda purva taka vai laipa, piekļuves jautājumu risināšana.*
- *Sniegt materiālu atbalstu iekļaujot to plāna izstrādē. Mans īpašums robežojas ar LVM teritorijām un man gadiem ir liegta iespēja pieteikties atbalstam uz melorācijas sistēmu atjaunošanu no LAD;*
- *Nodrošinot asfaltētus ceļus gar Lubānu, būs iespējama sociālekonomiskā attīstība, kas pašreiz ir iespējama tikai no Rēzeknes novada puses, un plašākai Latvijas sabiedrībai pieejami vides izglītības un aktīvās pasākumi;*
- *Seklo grāvju tīrīšana; ceļu tīkla izveide īpašnieku starpā; pārlietu lielā mitruma pļavās iespējama
smalcinā*

Moderators atkārtro informāciju par avotiem, kur pieejama ar plāna izstrādi saistītā informācija un informāciju par kontaktpersonām, kā arī iestādēm pie kurām vērsties jautājumu gadījumā.

Gita Strode aicina zemju īpašniekus, apsaimniekotājus vai zemnieku saimniecību pārstāvjus gadījumā, ja tie vēlas tikt iekļauti plāna izstrādes uzraudzības grupā, tuvāko 2 nedēļu laikā informēt DAP vai plāna izstrādātājus. Lai arī uzraudzības grupā ar rīkojumu iespējams iekļaut tikai 1 pārstāvi no zemes īpašnieku puses, visiem pārējiem interesentiem būs iespēja piedalīties sanāksmēs un iepazīties ar izstrādātā plāna informāciju katrā tā izstrādes posmā. Valsts institūcijām informācija tiks izsūtīta tuvākajās dienās. Citām iesaistītajām pusēm – tūrisma, medību, lauksaimniecības un visu citu nozaru pārstāvjiem lūgums – būt aktīviem un iesaistīties, kā arī pieteikties, lai plāna izstrādātāji būtu informēti, kam sūtīt informāciju.

Moderators atgādina, ka ir svarīgi iesaistīties plāna izstrādē jau pašā plāna izstrādes sākumā, lai izstrādātāji saņem priekšlikumus, ieteikumus un ir informēti par vietējo iedzīvotāju interesēm jau pašā plāna izstrādes sākumā un var šo informāciju izvērtēt un iekļaut plānā.

Videokonference noslēdzas 18:29

Sanāksmi protokolēja

Mārtiņš Grosbahs

